

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO SINDIKATA PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 18

Ljubljana, 8. decembra 1951.

Leto II.

PRED OBČNIMI ZBORI strokovnih združenj

Smo pred ustanovitvijo republiških strokovnih združenj. Republiški odbor Sindikata učiteljev in profesorjev je določil datume in dnevi red republiških ustanovnih občnih zborov strokovnih združenj. Ustanovna občna zbora združenja posebnega šolstva in predšolskih ustanov bosta decembra, ustanovni občni zbori republiških združenj strokovnega šolstva, profesorjev in učiteljev pa januarja. Po ustanovnih občnih zborih republiških združenj preneha delo Sindikata učiteljev in profesorjev in ga prevzamejo novo ustanovljena republiška združenja. Zvezni kongresi, ki bodo končani do meseca maja, bodo formalno tudi izpolnjeni sklepi Kongresa učiteljev in profesorjev Jugoslavije, da se Sindikat učiteljev in profesorjev reorganizira in se ustanovi pet strokovnih organizacij.

V dosedanjih oblikah dela Sindikata prosvetnih delavcev oziroma Sindikata učiteljev in profesorjev so prosvetni delavci od osvoboditve do danes dokazali z nešteti primeri vztrajne in težke borbe, kako se mora prosvetni delavec za novo življenje enotno z delovnim ljudstvom boriti z vsemi razpoložljivimi silami. Moči sta mu dajala ustvarjalna ljubezen za izgradnjo socialistične domovine in odgovorno vzgojno poslanstvo, ki ga ima do mladine in svojega ljudstva.

V novih gospodarskih pogojih so se premaknile tudi vzgojne naloge prosvetnih delavcev. Resolucija III. plenarnega sestanka CK KPJ o nalogah v šolstvu je delo prosvetnih delavcev ocenila, obenem pa je vzgojnemu in izobraževalnemu delu ter vlogi prosvetnih delavcev nakazala tudi novo pot. In na tej poti sta glavni nalogi prosvetnega delavca temeljito vzgajanje in izobraževanje mladine in kulturno delo med ljudskimi množicami.

Ce se Sindikatu učiteljev in profesorjev ni posrečilo izvesti vseh nalog, je to pripisati predvsem njegovi preveliki heterogenosti. Za boljše obvladovanje strokovnega (in s tem tudi ideološkega) dela so nujno potrebne strokovne organizacije, ki svoje probleme dobro poznajo, ki čutijo svoje težave, imajo lastne težnje in posebne naloge in ki zato tudi mnogo koristnejše vodijo, vzgajajo, podpirajo in vzpodbujajo svoje članstvo. V tem pa so tudi vse velike prednosti, začasnno pa, dokler se nove organizacije ne utrdijo, tudi se ovire novih organizacij. Ni namreč nevarnost za delo nekaterih novih strokovnih združenj v tem, kot nekateri mislijo, da se zaradi manjšega števila članstva njihovo delo ne bo moglo takoj razmahniti, ampak je bila nasprotna največja škoda za nekatere stroke prosvetnih delavcev v dosednji organizacijski obliki v tem, ker je ostajalo njihovo strokovno delo na isti, zapostavljeni točki, oziroma se je odvijalo samo v smislu upravnih ugotavljanj brez tesnejšega in toplejšega sodelovanja strokovnih delavcev. Le trdna vez med upravami republiških združenj in terenskih društev ter upravami društev in njihovimi člani bo razvijala tople delovno torišče, odstranjevala črnske ovire in tako rastla v odgovarjajočo in članstvu dragoceno organizacijo.

Ker prehaja odgovornost za uspeh in napredek našega šolstva vedno bolj na družbeno podlago, bodo združenja in strokovna društva dobivala vedno večji vlogi pri neposrednem upravljanju naše prosvetne politike. Čim globlji in širši bodo pogledi članstva na stanje, naloge in smoter naše prosvetne politike, tem močnejši bo njihov vpliv in toliko ugodnejša bo njihova vloga.

Ce hočemo doseči uspešnejšo rešitev vzgojnih in učnih uspehov, moramo na prvo mesto postaviti skrb za lastno izobraževanje. Strokovno dobro podkovan človek pa najde v svojem življenju vedno dovolj opor za dobro in srečno delo. Če mu k temu pripomore njegova organizacija, je naredila veliko. Zato naj bo poglobitev znanja — ali vsaj pobuda za to — važna orietacija za društveno delo. Iz tega izvirajo naloge: pisanje novih učnih knjig, sodelovanje pri izpopolnjevanju učnih načrtov, natančnejše delo za boljše organizacijo ekonomskih sredstev, razdelitve dobrin, prostorov, denarnih sredstev, zaščita kulturnih sredstev ter dobra organizacija prostorov, časa in načina dela sploh. To naj bo ena prvih skrbí naših novih organizacij.

Ce danes nekoliko peša smisel za organizacijo, izvira to večinoma iz napačnih organizacijskih metod. Ker posili sestankarstvo, ki nima pripravljenih osnov za reševanje pro-

Reforma študija na VPŠ?

GLAS IZ PEDAGOŠKE PROVINCE

Z začudenjem smo v zadnji številki Prosvetnega delavca brali napoved tov. J. H. o ukinitvi izrednega študija na VPŠ. V članku je močno poudarjen »princip rentabilnosti«, ki je v blagovno-denarnih odnosih naše ekonomike odločilna postavka novih finančnih ukrepov. V vrednotenju prosvetnih pozicij pa se mi (čeprav nisem z ukinitvijo prizadet) zdi, da ni docela v skladu s socialističnimi težnjami izobrazbe širokih ljudskih plasti, v tem primeru učiteljskega. »Malenkostni rezultati« in »materjalne obremenitve« niso dovolj prepričljivi argumenti. Saj ima n. pr. gospodarska fakulteta (ustanovljena 1947) med svojimi 700 vpisanimi študenti menda polovico slušateljev v službah širom Slovenije. Čeprav se počasi javljajo k izpitom, jim možnosti študija do danes nihče ne opešava. V časopisih smo celo brali, da je istočasna praktična dejavnost teh slušateljev v skladu z nalogami fakultete, da je težje učnega in ideološkega dela postavljeno tja, kjer nastajajo in dozorevajo gospodarski problemi, t. j. v praktičnem gospodarskem življenju.

Ce apliciramo že samo to ugotovitev na VPŠ, vidimo, da bo omejitve študija izrednih slušateljev, t. j. tistih, ki študirajo poleg svoje šolske službe, zadušila ono zakoreninjenost, ki jo je VPŠ doslej na terenu imela. Vem za primere, kjer so študijski napori posameznih učiteljev — izrednih slušateljev vplivali na vso okolico. Izredni slušatelji so bili najboljši referenti na konferencah, spretni debaterji pri sindikatu, njihove knjige in skripta so se širila z roke v roko tudi na osnovnih šolah. Med izrednimi slušatelji ni bilo opaziti karierističnih tendenc, ki gredo za tem, da se prizadeji čimprej »iznebi« osnovne šole in hitro preseda na gimnazijo, čeprav še nima diplome. Poznam med izrednimi slušatelji nekaj takih, ki še niso končali študija, ker hočejo nadalje službovati na osnovnih šolah in jih strokovnost enega ali dveh predmetov sploh ne veseli. Navdušujejo se za pedagogiko in metodiko vseh predmetov, da bi se usposobili za čim boljše vzgojitelje, čeprav so že učitelji z mnogoletno prakso. Vsem tem bo izpodrežana možnost, da bi študirali počasi in temeljito tudi v bodoče, čeprav prosvetna oblast z njimi doslej ni imela posebnih stroškov. Tolažba, da se bo v prihodnjih letih sprejemalo večje število rednih slušateljev iz vrst učiteljev (ne toliko gimn. abiturientov), bo dobrodošla onim mladim tovarišem, ki hrepene po rangi »predmetnega učitelja« nižje gimnazije. Ne bo pa s tem ustrezno onim, ki bi radi študirali zaradi interesa za pedagogiko, psihologijo in metodiko osnovne šole. Da je tudi taka poglobitev možna in tudi nujna, je najbrž naš sistem VPS docela spregledal. Zato se marsikomu ob redukciji študijskih možnosti na VPŠ vsiljuje vprašanje: Ali je VPS res samo »tovarna« za predmetne učitelje nižjih gimnazij? Zakaj ne bi bil več možen izreden vpis učiteljev, ki se zanimajo prvenstveno za poglobitev pedagoškega, psihološkega in metodičnega znanja?

Po uredbi je naloga VPS v tem, da nudi slušateljem strokovno izobrazbo in jih dviga na tako ideološko raven, da bodo svojo stroko obvladali in jo znali mladini tudi posredovati in jo pripravljati za uspešno izvrševanje nalog na težki poti v socializem. Po izjavah slušateljev je šola strokovnemu, ideološko poglobljenemu znanju posvetila največjo pažnjo in so diplomanti zares dobri slovenisti, zgodovinarji, bio-

blemov, ne more in ne sme biti merilo za uspeh in delo organizacije, je potrebno, da se s pomočjo članstva strokovnih organizacij postavi strokovno delo na boljše organizacijsko osnovo, ne pa da se kolektivno delo s pomočjo takih reakcionarnih sredstev zavira. Zato so delovni načrti v organizacijah potrebni, niso pa potrebni zaradi nekakega načrtnega napihovanja.

Klubiški prostori, knjižnice, pedagoški in strokovni aktivni, predavanja, individualni študij, izleti, debata, obiski in še marsikaj med sličnimi »nenačrtnimi« posli, ki jih naj vzgojitelj pri svojem delu uporablja, bodo prosvetne delavce samo mobilizirali za uspešnejše individualno in s tem tudi za boljše kolektivno delo, kar je v korist izgradnje socialističnega šolstva. Le s tako psihološko in organizacijsko prečiščenim delom bomo mogli tesneje pritegniti pro-

logi itd. V koliko so pa pridobili psihološke, pedagoške in metodične »podkovanosti« (saj je vendar »Višja pedagoška šola«), o tem se absolventi sami izražajo dokaj nepovoljno. Ni namen tega članka iskati krivice za podcenjevanje pedagoških predmetov v prid drugim predmetnim skupinam. Prav gotovo bomo se imeli priliko mnogo o tem slišati, ko se bodo posledice pokazale v praksi. Tov. J. H. se proti slabostim tudi sam bori, vendar bo reforma z ukinitvami za notranje izboljšanje dvomljive vrednosti. Če se take direktive pojavljajo v Zveznem merilu, je redukcija tem bolj nerazumljiva. Saj so celo VPS v stari Jugoslaviji dovoljevale izreden vpis in opravljanje izpitov šolnikom daleč iz province. Naš znani pedagog tov. Gustav Silih je n. pr. diplomiral na 4letni VPS v Zagrebu kot eksternist. V Beogradu so se n. pr. v nadzorniskem oddelku VPS slušatelji v 2 letih mogli poglobiti v pedagogiko, psihologijo in v vse metodike predmetov osnov. In višje narodne šole, diplomski izpit so lahko opravili tudi kot privatisti (2 iz Slovenije l. 1938 in 1940). Ta izpit je bil posebno težak, ker je za posameznike trajal 3 dni: zagovor, naloge ali spisanega in tiskanega peda-

Priprave na republiške občne zборе so v teku

Dajemo pregled števila društev in delegatov za posamezna združenja:

- I. Združenje učiteljev: 33 društev — 4125 članov;
- II. Združenje profesorjev: 25 društev — 1320 članov;
- III. Združenje prof. strokovnih šol: 6 društev — 360 članov;
- IV. Združenje vzgojiteljev: 9 društev — 290 članov;
- V. Združenje učiteljev posebnih šol: 7 društev — 95 članov.

Po okrajih volijo društva naslednje število delegatov:

OKRAJ:	I.	II.	III.	IV.	V.
Celje-m. in okol.	4	2	2	1	1
Črnomelj	1	2	—	—	1
Gorica	3	1	—	—	—
Grosuplje	2	1	—	—	2
Idrija	1	1	1	1	—
Hirška Bistrica	1	1	—	—	—
Jesenice in Radov.	2	1	—	2	1
Kamnik	2	1	—	1	1
Kočevje	1	1	—	—	—
Kranj-m. in okol.	3	2	2	3	2
Krško	3	1	—	—	—
Lendava	2	—	—	—	—
Ljubljana-mesto	10	12	12	8	10
Ljubljana-okolica	3	1	—	—	—
Ljutomer	2	1	—	1	1
Maribor-m. in okol.	5	4	3	3	1
Murska Sobota	2	1	1	—	—
Novo mesto	2	2	—	—	—
Poljčane	1	1	—	1	1
Postojna	2	1	—	—	—
Ptuj	3	1	—	—	—
Radgona	1	1	—	—	—
Sežana	1	—	—	—	—
Slovenj Gradec	2	1	—	2	—
Ščitanj in Mozirje	2	1	—	1	—
Tolmin	2	1	—	—	—
Trbovlje	2	1	—	1	1
Trebnje	1	—	—	—	—

Iz pregleda je razvidno, da nekatera društva nimajo v vsakem okraju delegata, in to tam, kjer ni dovolj članov za samostojno društvo. V glavnem velja to za društva vzgojiteljev, društvo učiteljev posebnih šol in društvo profesorjev strokovnih šol. Pogoje za osnove društva vzgojiteljev imajo še okraji: Gorica,

svetne delavce v koristnejše kolektivno sodelovanje. Uveljavljanje posameznikov se v društvnem delu pospešuje samo z bogatejšimi individualnimi izkušnjami, z globljim znanjem in hkrati z naraščajočim čutom za osebno odgovornost pri kolektivnem delu.

S tem v zvezi naj vsa društva pri svojem delu razpravljajo tudi o našem strokovnem tisku. Na svojih sejah sta Pedagoško društvo LRS in Republiški odbor Sindikata učiteljev in profesorjev sklenila, da bosta od novega leta dalje svoji glasili »Sodobna pedagogika« in »Prosvetni delavec« pošiljali le svojim stalnim naročnikom na individualne naslove proti rednemu mesečnemu odplačevanju, ki se bo odvajalo istočasno z društvno članarino (za »Prosvetnega delavca« po 25.— din., za »Sodobno pedagogiko« po 30.— din mesečno). Članstvo vseh društev prosvetnih

goškega dela, pregled pedagogike in psihologije, vpogled v vse metodike in zakone, celodnevno nadzorovanje večrazredne šole z lastnim nastopom in konferenco, vse pred 5 člansko komisijo ministrstva prosvete in VPS. Tako ima organizacija VPS v nekaterih republikah že svojo tradicijo, saj so iz teh šol izšli mnogi znani pedagoški delavci. Zato mi je klic po redukciji nepojmljiv, če govorimo o napredku.

Mislím, da bi našemu pojmovanju socialistične demokracije v šolstvu odgovarjalo, da bi delo VPS ostalo najtesneje povezano z mrežo njenih slušateljev širom Slovenije in da bi se pod njenim vplivom izboljševalo znanje šolskega dela kot rezultati znastvenih pedagoških dosegov. Padee števila vpisov in padee števila onih, ki so opravili izpite, še ni dokaz, da je treba začeti z reformiranjem! Namesto redukcije študijskih možnosti je potrebna reorganizacija in temeljita izpopolnitev pedagoške skupine, pa tudi odkrivanje novih povezav z učiteljskim v provincii. V VPS bi potem vsi gledali svetilnik napredka, ki s svojimi uspehi sveti tudi v poslednje hribovsko vas. EV.

Idrija, Jesenice in Radovljica, Ljubljana-okolica, Postojna, Sežana, Ščitanj, zato smo iz teh krajev pozvali tudi delegate na ustanovni občni zbor. V nekaterih industrijskih centrih so nižje strokovne šole, kjer poučujejo učitelji, in bi jih bilo treba vključiti v ustrezajoče društvo.

Republiški odbor Sindikata učiteljev in profesorjev Slovenije je že razposlal pooblastila delegatom za občne zборе društev učiteljev posebnih šol in društev vzgojiteljev, ostala slede v bližnjih dneh.

Vsi delegati naj se pripravijo za diskusijo na občnih zbore, da bodo odbori novih društev seznanjeni s problemi.

Naše dosedanje odbore Sindikata učiteljev in profesorjev naprošamo, da nam čim prej pošljejo natančno statistiko o številu članstva v novih društvih (odgovor na okrožnico št. 23/11). Te statistike nam še dolgujejo: Kranj za učitelje, strokovne šole in vzgojitelje, Črnomelj, Kočevje, Slovenj Gradec, Postojna za učitelje, Jesenice in Radovljica, Poljčane, Gorica, Sežana.

V naslednji številki »Prosvetnega delavca« bodo objavljene teze iz glavnih referatov na občnih zboreh združenj.

Obvesčila o pevskem zboru učiteljev in profesorjev

Obveščamo vse tovarišice in tovariše učitelje, profesorje, defektologe in vzgojitelje Ljudske republike Slovenije, ki želijo pristopiti k mehanemu pevskemu zboru učiteljev in profesorjev »Emil Adamič«, da se pristopne prijavnice že razpošiljajo, in sicer na okrajne odbore Društva učiteljev in Društva profesorjev, kjer bodo v najkrajšem času na razpolago. Besedilo prijavnice bo objavljeno še posebej v dnevnem časopisu za primere, ko posameznik reflektanti iz kakršnega koli razloga ne bi mogli dobiti prijavnega obrazca. Izpolnjene prijavnice sprejema Inicijativni odbor pevskega zbora učiteljev in profesorjev »Emil Adamič«, Izvršni odbor Ljudske prosvete

delavcev naj vzame ta »davek« kot eno svojih častnih dolžnosti v naši skupni borbi za izboljšanje uspehov pri organizaciji vzgoje in izobrazbe.

Naša nova strokovna društva in združenja večinoma še nimajo tradicije. Pot so jim nakazale potrebe, temelje pa jim bo zgradilo naše članstvo samo. Teoretično in praktično delo članov novih strokovnih društev bo s tem življenjsko mnogo boljše povezano, kakor je bilo doslej. Če se bo kulturna borbenost prosvetnih delavcev tudi nadalje razvijala s pravilno metodo dela in v dobri povezavi z ostalimi delovnimi množicami, če bodo prosvetni delavci znali ščititi svoje kolektivne, socialistične in individualne pridobitve in jih še razširjati, smemo s pravico pričakovati, da bodo naše nove organizacije pomenile nov temelj v razvoju socialističnega šolstva. Zorn Jože

O poslovanju s članskimi znamkicami

(Navodilo dosedanjim in novim blagajnikom)

Ko so blagajniki dosedanjih podružnic SUPJ pobrali članarino, to je za december in eventualno za ostalo članarino za pretekle mesece, odposlali obračune o porabi znamkic in nakazali denar po kvotah, so za dotično podružnico opravili poslovanje s članskimi znamkicami. Važno je pri tem, da res uberejo vso članarino in jo obračunajo takoj; kdor tega ne stori, bo zadolžil svojo podružnico, ji pripravil neprijetno in zamudno izterjavanje, hkrati pa bo že kar skrajša povzročil zmedo v računskem poslovanju društvu, ki prevzame nasledstvo dosedanje podružnice.

Skoraj vsakemu blagajniku dosedanje podružnice bo nekaj znamkic ostalo. Kam z njimi? Po sklepu Centralnega sveta (bivšega Centralnega odbora ZSJ) ostane postopek z znamkicami isti ko doslej, ostane tudi progresivna članarina po razredih, kar pomeni, da bodo imeli tudi blagajniki novih društev z znamkicami enak posel, kakor so ga imeli dosednji podružnični blagajniki. Zato preostali znamkice ne vračate RO-SUPJ! Predajte jih na potrdilo v trojniku blagajniku novega društva, RO pa vrnete eventualno le znamkice za razrede, kakršnih bi novi blagajniki ne mogli rabiti. Od potrdil o znamkicah, predanih novim društvom (za potrdila vzemite obrazce, ki jih rabite za naročanje znamkic), zadržite en izvod za blagajniška dokazila dosedanje podružnice, en izvod prevzame novi blagajnik za blagajniško potrdilo svojega društva, tretje potrdilo pa pošljite RO zaradi evidence, kje se znamkice nahajajo. Tudi za znamkice, ki jih eventualno vrnete RO, napravite potrdilo v dvojniku, ki pošljete obe RO, ta vam en izvod vrne, da ga vložite med blagajniška dokazila dosedanje podružnice, drugi izvod zadržite za svojo evidence.

Novi — društveni blagajniki naj takoj naroče pri RO potrebno število znamkic, ker bodo potrebne tudi že v januarju 1952. Denar od prodanih znamkic pa v začetku zadržite v polni vsoti, ker šele kasneje dobe od svoje društvene centrale navodila za posamezne kvote in o tem, komu jih bodo nakazovali. Tudi obračunov o porabi znamkic naj ne dostavljajo RO-SUPJ, napravijo pa naj jih v lastnem interesu sproti. Hkrati opozarjamo nove blagajnike tudi na sklep plenuma RO-SUPJ o tem, da se istočasno s članarino pobira obvezna naročnina za »Sodobno pedagogiko« po din 30.—, za »Prosv. delavca« po din 25.— in prostovoljni prispevek za Učiteljski pevski zbor po din 10.— mesečno. Blagajniki, ki bi se ne ravnali po tem sklepu (tako, bodo le sebi napravili težkoče in nered v svojem poslovanju).

Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva 7/1, in sicer do 1. januarja 1952. Za upoštevanje kasnejših prijav se Inicijativni odbor ne more obvezati, ker bo treba po tem dnevu takoj začeti s pripravami za sprejemne avdicije in prvi sestanek zbora.

Sprejemne avdicije bodo 6. januarja 1952 v Ljubljani, 13. januarja 1952 pa v Mariboru in Sempetru pri Gorici (ali v Sežani). Vsak prijaviteljenec naj se zglaš k avdiciji v tistem kraju, kjer mu je to najbolj prikladno. Inicijativni odbor ne prevzame osebnih stroškov prijaviteljev za potovanja k sprejemnim avdicijam.

Ustnovni in hkrati prvi delovni shod članov pevskega zbora bo v času polletnega odmora, torej bržkone v 2. polovici januarja 1952 v Ljubljani in bo trajal 4 dni. Poskrbljeno bo za brezplačno nastanitev in brezplačno prehrano članov pevskega zbora, tudi potni stroški bodo povrnjeni. Inicijativni odbor je tudi za prošil za odobritev 75% -nega popusta na železnici za potovanja članov pevskega zbora učiteljev in profesorjev k skupnim vajam in nastopom tega zbora. Podrobnejša obvestila o datumu itd. bodo člani dobili na sprejemnih avdicijah.

Pevski zbor učiteljev in profesorjev bo vodil dirigent ljubljanske opere in zborovodja pevskega zbora Slovenske filharmonije tov. Rado Simoniti, svoje sodelovanje in pomoč pa so doslej obljubili tudi priznani zborovodji tovariši Radovan Gobec, Jože Gregorc, Slavko Miheličič.

Inicijativni odbor pevskega zbora učiteljev in profesorjev »Emil Adamič«

Borba prosvetnih delavcev Francije v zrcalu kongresa

Federacija prosvetnih delavcev Francije (FEN — Federation de l'Education Nationale), ki zajema napredna strokovna sindikalna združenja od vrtec do univerze in je avtonomna zveza prosvetnih delavcev z nad 180.000 člani, je imela svoj redni letni kongres 14. in 15. in 16. novembra 1951 v Parizu. Na kongresu je bilo zbranih nad 300 delegatov iz vseh območij francoskega imperija. Ker so v strokovnih sindikalnih združenjih pripadniki različnih političnih prepričanj, se je tudi na kongresu odražal razvoj kulturnega boja, ki se v Franciji močno odraža prav v šolskih vprašanjih.

Zato je ob drugih važnih vprašanjih, o katerih je kongres razpravljal (o mednarodnih odnosih, plačah in življenjskem standardu) zavzelo vprašanje laične šole najvažnejše mesto. Razvoj tega vprašanja pa sega za več kot pol stoletja nazaj, ko je prišlo v Franciji do ločitve med državo in cerkvijo ter istočasno do ostre ločitve med javnimi (državnimi) in »svobodnimi«, večinoma konfesionalnimi šolami.

S tem porazom v šolstvu se cerkev še vse do danes ni mogla pomiriti. Ker ni mogla preprečiti ustanovitve državnih šol, se je cerkev neprestano trudila, da zgradi in izpopolni svoje katoliške šole, stalno pa obrekuje državne šole in na najbolj brezobziren način zastopa interese izkoriščevalskega razreda ter se z najreakcionarnejšimi metodami bori za vpliv volivcev in staršev, da bi proti lastnim interesom podprli njene težnje v obliki zahtev novih zakonov in uredb, ki naj bi zopet dajale verskim šolam razne prednosti, predvsem pa visoko državno podporo.

Šele pod režimom vichijske vlade, ko so najvišji cerkveni dostojanstveniki podpirali Petainovo hlapčevanje okupatorju, se je cerkvi posrečilo dobiti subvencije za konfesionalne šole, kar pa je bilo po osvoboditvi seveda odpravljeno. Cerkev, zadovoljna, da se ni zgodilo nič hujšega, je sprejela tedaj to brez odpora.

Progresivne katoliške sile, ki so v zadnjih desetletjih v Franciji združevale svoj svetovni nazor s socialnim in demokratičnim mišljenjem, je oficialna cerkev pred drugo svetovno vojno z znanimi »moralnimi« sredstvi preprečevala in skoraj uničila. Te sile, ki so bile udeležene pri odpornem gibanju, so po osvoboditvi znatno narasle. Zda pa so prišle v težak položaj, ker morajo plačevati v svojem političnem gibanju račun za reakcionarno delo katoliške cerkve v Franciji. MRP, ki je hotela obnoviti tradicije naprednega katolicizma, je v takem položaju, da si mora s pomočjo cerkve zagotoviti tudi splošno podporo duhovništva, da bi tako ustvarila ravnovesje v vladi. Zaradi takega kompromisnega stališča pa od gibanja polagoma odpadajo sedaj tako tisti katoliški volivci, ki se zaradi zaščite vladajočih interesov raje opredeljujejo za desničarske stranke, kakor tudi tisti, ki se opredeljujejo za svobodno in demokratično smer v francoski politiki.

Vprašanje subvencij katoliškim šolam, ki se jim je posrečilo pridobiti skoro petino šoloobiskujočih otrok, je tako po sili razmer v letošnjem letu postalo osrednje francosko politično vprašanje, ki je zaviralo rešitev mnogih perečih problemov in je razbijalo razne vladne večine. Novi šolski zakoni, ki so bili pred kratkim izglasovani, so bili zato sprejeti po neskončnih, večtedenskih debatah. Gmotne osnove so jim

vsote v višini 0,2% do 0,3% državnega proračuna, ki so določene kot dodatek za vzgojo otrok, ki obiskujejo privatne kakor tudi javne šole.

V takem političnem vzdušju se je razvijalo prosvetno politično vprašanje na kongresu FEN. Strokovna sindikalna združenja prosvetnih delavcev Francije so se pod vodstvom Federacije že vse leto borila za načelo, da naj vzdržujejo starši, ki hočejo vzgajati otroke v verskem duhu, take šole sami. Zato je borba »za laično šolo« glavni steber prosvetno političnega delovanja francoskih vzgojiteljev, kar je bilo tudi na kongresu sprejeto in odobreno kot skupno načelo vseh članov Federacije brez ozira na potek in zaključke vladnih večin oziroma šolskih uprav in so se s tem strinjali tudi delegati svobodne šole.

Kot drugo važno politično vprašanje se je na kongresu obravnavalo vprašanje mednarodnih odnosov. Tudi ob tem vprašanju je mnenje ogromne večine delegatov v smislu sprejete resolucije, ki govori o enakopravnosti odločevanja vseh narodov in vseh držav. Komunistični delegati, ki so skušali po načrtu kominformovskega diktata uveljaviti svojo mirovno resolucijo, niso uspeli. Poizkus enega od komunističnih delegatov, da bi preprečil pozdrav jugoslovanske delegacije, je doživel na kongresu popoln poraz, saj so govorniki delegati prekinili in mu onemogočili nameravano »razpravo« o tem, kako hoče jugoslovanska delegacija, ki zastopa anglo-ameriške imperialistične težnje, kompromitirati njihov kongres. Pozdravni govor našega delegata tovariša Milana Isakoviča je bil takoj za tem sprejet z velikim in toplim odobravanjem, ki ga niso kominformistični delegati niti več skušali prekinjati niti tedaj, ko je govoril o neprestanih agresijah diktatorjev Kremlija na naših mejah. Vprašanje sodelovanja z jugoslovanskimi prosvetnimi delavci se je konkretno manifestiralo na seji, kjer je naša delegacija podpisala s Francosko federacijo pogodbo za izmenjavo učnih knjig in

učnih načrtov ter ob razgovorih z mnogimi prosvetnimi delavci, delegati, ki so bili na naših delovnih akcijah, konferencah ali kongresih v naši domovini. Zato je bila tudi sprejeta resolucija mednarodnega sodelovanja, ki so jo predložili delegati socialistične večine, z nad 70% večino (CGT, francoski komunisti, so z 21% glasovali za svoje stockholmske teze, 9% delegatov pa se je vzdržalo glasovanja).

Zaradi stalnega naraščanja cen življenjskih potrebščin je kot tretje važno politično vprašanje kongres obravnaval zahtevo po reviziji in zvišanju plač francoskim prosvetnim delavcem. Poizkusu, ki ga je hotela izvesti vlada, da bi zvišala plače samo enemu delu članov v Federaciji, s čimer je hotela razcepiti enotnost akcije, se je kongres v celoti uprl in odobril stališče uprave, ki je odbila tak način reševanja materialnega vprašanja.

Kongres je zasedal dva dni na plenarnih sestankih, en dan pa v sekcijah (v teh ne glede na strokovno pripadnost članstva). Odgovarjajoči sklepi sekcijah sestankov so bili sprejeti na plenumu. Progresivna borbenost, razgledanost in brezkompromisna načelnost v obravnavanju problemov so prepletali delo vsega kongresa. Pri tem je povezovala vse delegate skupna in enotna skrb za pravičen razvoj vzgoje in šolske politike, ki je v njihovih organizacijah zgrajena na širokem liberalnem načelu medsebojne nevtarnosti in splošnih političnih vprašanjih.

Federacija prosvetnih delavcev Francije s svojim generalnim sekretarjem tovarišem E. Laverneom izpolnjuje v političnem, splošno kulturnem in pedagoškem smislu tudi v mednarodnem merilu v odločilni meri važno progresivno nalogo prosvetnih delavcev in je dobro, da bo odslej možno po njej še bolje izkoristiti priliko, da se prosvetni delavci Jugoslavije in Francije z medsebojnimi obiski tudi pri pouku spoznavamo in neposredno izmenjujemo svoje izkušnje.

J. Z.

Združenje profesorjev Jugoslavije pristopa v mednarodno federacijo združenja profesorjev

Kongres Sindikata učiteljev in profesorjev Jugoslavije je priporočil vsem profesorjem, naj razvijajo tesnejše vezi z različnimi narodnimi in mednarodnimi stanovskimi in sindikalnimi organizacijami. Sklenil je tudi, naj Združenje učiteljev Jugoslavije pristopi v Mednarodno federacijo združenja učiteljev (FIAT). Na kongresu Mednarodne federacije združenja učiteljev, ki je bil avgusta v Franciji, je bilo Združenje učiteljev Jugoslavije sprejeto v Mednarodno federacijo. Ob istem času je bila naša delegacija tudi kot gost povabljen na kongres Mednarodne federacije združenja profesorjev (FIPESO). Naše delegate je tudi ta kongres toplotno pozdravil.

Te dni je tajništvo Odbora za izvedbo sprejetih sklepov kongresa učiteljev in profesorjev Jugoslavije sprejelo vabilo generalnega sekretarja Mednarodne federacije združenja profesorjev za pristop k Federaciji. Odbor za izvedbo kongresnih sklepov je na svoji seji dne 10. novembra sklenil, naj Združenje profesorjev Jugoslavije prijavi svoj pristop v Mednarodno federacijo združenja profesorjev.

(Po »Prosvetnem pregledu«)

Stavka francoskih prosvetnih delavcev

Francoski državni uslužbenci se vztrajno potegajo za to, da se jim z revalorizacijo plač pobojša položaj. Te njihove zahteve so privedle do tega, da se je v mesecu aprilu t. l. pripravil zakonski načrt, ki pa po mnenju prosvetnih delavcev ni zadosti upošteval posameznih strokovnih službi, ki so bile — kakor tudi drugi državni uslužbenci — postavljene že pri prejšnjih revalorizacijah plač. S tem je nastalo nesorazmerje med njihovimi plačili in med prejemki, ki jih imajo namenešenci v industriji. Nezadovoljstvo zaradi tega se je pokazalo že v juliju, ko so sindikalne organizacije srednješolskih profesorjev načelno sklenile, da bodo v jesenskem izpitnem roku začele s stavko.

Med počitnicami so imeli razgovore z drugimi sindikalnimi učiteljskimi in profesorskimi organizacijami in so se sporazumeli z vsemi sindikati, ki so združeni v Federaciji prosvetnih delavcev. Po tem sporazumu so osnovali skupni akcijski komite prosvetnih delavcev za vodstvo stavke. Ta komite je izdal 11. septembra nalog za stavko. Ker je šlo pri stavki le za izpite, ki naj bi bili po raznih šolah v jesenskem roku, je francoski prosvetni minist-

ster s posebno odredbo odložil vse izpite za 14 dni v upanju, da se do takrat najde izhod iz situacije. Soglasno z zainteresiranimi ministri je bila izdana uredba, ki je menjala zneske plač in višino stanovanjske doklade. Akcijski komite pa je bil mnenja, da je tak pobojšek premajhen, in je svoj nalog obdržal v veljavi.

Stavka, ki je bila edina v zgodovini francoskih prosvetnih delavcev, je zaradi dijakov končala dne 25. oktobra po več kot šesttedenskem trdovratnem boju. Sporazumeli so se po uspeli posredovalni akciji, ki so jo opravili dekanji prirodno-matematičnih in filozofskih fakultet pariškega vseučilišča. Stavke so se udeležili prosvetni delavci osnovnih, srednjih in visokih šol.

Stavka je bila opomin francoski javnosti, da se z njo opozori na stanje in zahteve učnega osebja. Francoski tovariši so v tem oziru popolnoma uspeli in dosegli deloma tudi nekaj materialnih uspehov. Razen tega jim je priznala vlada tudi nekatere njihove še nepridobljene pravice in jim obljubila, da jih prizna z novim predračunom.

(Iz »Prosv. pregleda«)

»DAN NARODNEGA PROTESTA«

Francoski skupščini sta bila predložena dva zakonska načrta: prvi se nanaša na dijaške štipendije, drugi na otroške doklade za učence v osnovnih šolah. Ta dva načrta sta bila za francoske prosvetne kroge povod, da so razvili veliko bitko za laično šolo.

Gre namreč za to: Zakon Andre Marie predvideva, da bi francoska država v prihodnje dajala štipendije ne samo učencem v državnih šolah, pač pa tudi učencem, ki obiskujejo zasebne šole, ki pa so pod verskim vplivom. Zakon Barangéjev pa predvideva ustanovitev posebnega računa pri državi blagajni, iz katerega naj bi se izplačevalo za vsakega otroka v osnovni šoli za vsako šolsko trimesečje po 1000 frankov, skupno po 3000 fr. na leto, brez ozira na to, ali obiskuje javno ali zasebno šolo. Skladi, ki bi se

ustvarili z izplačevanjem teh doklad, bi služili: pri javnih šolah za njihovo vzdrževanje in njihove potrebe, pri zasebnih šolah predvsem za revalorizacijo plač učiteljskega na teh šolah.

Mnenje, da načelo laične šole, ki je uzakonjeno v Franciji že tri četrta stoletja, francoski narod obvezuje, da prisrčno sredstva za vzdrževanje in delo samo javnih šol, je privedlo francoske prosvetne delavce do sklepa, da sta zakona nevarna za omenjeno načelo. Zato so začeli v svojem strokovnem in sindikalnem tisku široko kampanjo proti temu zakonu ter so se obrnili na javnost in na starše otrok s prošnjo, naj jih podpro v njihovi akciji. Razen tega je organiziralo francosko učiteljsko za 9. november t. l. »Dan narodnega protesta« in je ta dan prestalo delo v vseh šolah.

Zapiski s potovanja po pastajnskem okraju

V Postojni so uprizorili igralci iz Cerklene »Tri vaške svetnike«. Igra je dobro uspela in udeležba je bila tudi kar dobra.

Z isto igro nastopajo sedaj tudi člani postojnskega SKUD-a Stane Semč Daki, vendar tokrat pri slabši zasedeni dvorani, čeprav so imeli zelo nizko vstopnino (10, 20, 30 din).

V Starem trgu je oživel kulturno prosvetno delo. Tovariš Ivan Mrčina vodi moški pevski zbor, ki bo nastopil že 29. novembra t. l. pozneje bo priredil samostojen koncert. Vsi so zelo poštvovalni, saj jih večina hodi iz najbolj oddaljenih vasi, dočim jih ni iz Starega trga, Loča in bližnjih krajev, vendar smo prepričani, da jih bo navdušila naša lepa pesem in bodo prišli vsi, ki so dobri pevci.

Tudi igralna družina SKUD »St. Prešeren« v Starem trgu je že nastopila z igro »Dva para se ženita«, ki je bila zelo obiskana. Na Rakeku so igrali ob priliki

otvoritve obnovljene dvorane »Danes bomo tiči«, ki izziva sicer smeh, vendar se z njo ne morejo kdo ve kako postaviti; od Rakovčanov smo vajeni kaj boljšega. Tokrat jim lahko pogledamo skozi prste ker so vendarle »tiči«, saj so obnovili svojo dvorano.

V St. Petru na Krasu nastopajo z igro »Dekle z rožmarinom«, sicer so tam le za ples navdušeni, zato kar »sanirajo« svoje blagajne — v sindikalni dvorani je kar »permanenčna« plesna prireditve vsak teden. Zgodi pa se tudi, da se vroče-krvneži stepejo, kar spada bolj k fizikulturi kot pa k kulturi. No, pa bodo preboleli tudi to in se lotili kulturnega dela.

Letošnja igralna sezona je pričela razmeroma zgodaj, zato upamo, da bo še bolj plodovita kot je bila lani. Zelim le, da bi gledali na naših odrih kvalitetna dela, s katerimi bi se mogla naša društva predstaviti tudi izven okraja.

Zadnja letošnja številka Prosvetnega delavca bo izšla v dvojnem obsegu še pred novim letom, zato naj dopisniki s prispevki pohite!

Tako stari kot novi naročniki naj takoj javijo svojim društvenim odborom točne naslove, ker bodo v letu 1952 prejeli list na dom.

ZAPISI ob pouku slovenščine

(Diskusijska tematika strokovnega aktiva)

Poznati avtorja pomeni predvsem: poznati njegove tekste. Zahtevati moramo, da učenci avtorja čim več berejo, glavno profesorjevo delo je, da jih pri tem usmerja. Šola naj bi dala učencu predvsem zavest, da je to, kar tu pri literarnem pouku sliši, le majhen, zelo majhen del vsega zanimivega, kar nam neki pisatelj lahko nudi. Prepričati ga mora, da je poznanje avtorjev življenjsko smiselno in vsakdanje potrebno, zato bo pozneje nevezano znal v roke knjigo in bo v njej tudi znal nekaj izbrati.

V splošnem velja za nas, da še vedno premalo poznamo svojo literarno preteklost. Naš intelektualci je po gimnazijskem študiju še premalo zrasel z delom naših velikih tvorcev v preteklosti, da bi jih nujno želeli imeti v svoji knjižnici in bi z njihovimi stavki hotel v pogovoru podkrepiti svoja sklepanja. Pogosto v šoli vse preveč samo naštevamo imena in se zadovoljimo s suhimi podatki, ki jih učence smatra za nadležno šolsko snov, potrebno za izpite in ocenjevanje. Ni čudno potem, da zanimanje za literarna dela pada in mladina išče svoje junake v smeli kovbojskinci ali kvečjemu še v športu. Ljudje uživajo največ v romantično pobarvanih pripovedih, v eksotiki in v fantastičnem, mika jih nenavadno, naj bo še tako

neverjetno. Značilno je, da sta med slovenskimi literarnimi liki Krjavec in Krpan še najbolj prodira v vsakdanji pogovor in to tudi v kmečkih okoljih, medtem ko so tako življenjske Cankarjeve osebe še v današnjih dneh zaprte v precej ozkem intelektualnem krogu. Po vsem, kar se je po Cankarjevi smrti pri nas zgodilo, lahko postavimo, da je Cankar še vedno premalo prodiral v našo živo zavest in iz njegovega dela še vedno premalo črpamo. (Kdo med nami n. pr. rabi izraz »popetriti se je«, kdo ustvarja aluzije s Kačurjem ali Ferjanom itd.)

Ce se literarni pouk omeji na šolsko uporabnost, postane spoznavanje literature formalistično in ne-učinkovito. Treba se je stalno poglobljati v misli in duha del, vzivljati se v preteklost in v pretekle probleme, da tem laže sodimo o sedanjih.

Vsaka ura ima nekaj svojstvenega. Najdem neko primero z igralcem na odru: igralec večkrat igra isto vlogo, vendar jo vsako pot znova ustvarja. Tako tudi vsaka snov zahteva sebi primerne prijeme in je ne moremo reševati s samimi prilagojevanjem nekih metodičnih kalupov. Prireditelj je treba učencev pozornost, delovati tudi na njegovo domišljijo, predstavi svet, ustvariti mu občutje dobe, avtorja, dela. Tako

se bo predavatelj razvil v snovi, izživel v njej duševno in telesno s svojim intelektom in čustvom, bo ob snovi osebno prizadet — iz takega kontakta bo potem tudi učenec našel do snovi intimnejši, ne strogo šolski odnos. Ure, ko govorimo o Cankarju ali o Zupančiču, bi morale prinesiti neko praznično vzdušje in učenec bi že iz vsega tega moral začutiti, da je tu nekaj več kot n. pr. pri Vodniku ali pri Valjavcu (ki jim ne kratimo zaslug, vendar so to bili le skromni težaki, a v onih se je genialno manifestirala slovenska narodna misel).

Kakor nobena knjiga tako tudi še tako širok in poglobljen pouk literature ne more zadovoljivo prikazati, kaj šele izčrpati vsega, kar je bila duševna vsebina rodov in narodov. Zadovaljiti se moramo z največjimi in najpomembnejšimi, ki so gradili stavbo narodne in občeločloveške kulture. Če gozd gledamo od daleč, ne moremo razbrati drevesa od drevesa, če pridemo bliže, opazimo, da je vsako drevo povsem drugačno, svoj individuum, kakor bi lahko rekli in samo zase vredno zanimanja. Za naš šolski pouk bo obveljalo pravilo kvalitete proti kvantiteti: not multum sed multa. Učenci naj bi se predvsem zavedali, ko vstopajo v knjižnico, da je to, kar je tu spravljeno, dragocena dediščina in je to človeštvo zbralo s trudom in naporom v dolgih tisočletjih. Če učitelj v učencu vzbudi

spoštovanje do tega dela, je ustvaril tla, da se razvija v njem kulturna miselnost. V knjigah so zbrani nikdar izčrpani zakladi duha, zakladi, ki jih devalvacije in klirinški tečaji ne morejo razvrednotiti. Več je človeštvu vreden n. pr. Faust kot »svetli demant kohinor« (Aškerc).

O naši šoli veliko govorimo, samo pogosto običimo pri majhnih problemih, ki bi jih z večjim razumevanjem lahko mimogrede prebradili, pri tem pa pozabljamo na druge, od katerih je odvisna kulturna podoba bodočega rodu. Pogosto po nepotrebnem preveč ideologiziramo, da učenci čutijo neko prisiljeno vnašanje heterogenih elementov v sicer organsko zamašljeni in izvajani literarni pouk. Napredne ideje so vedno zmagovalne, ne da bi jih stalno imeli na ustih, sicer postanejo parole, ki izzvenevajo v prazno.

Tudi s samim programatiziranjem je malo narejeno; če bi v šoli dali neko najboljše soznačnico, bi verjetno to bila beseda: vaja, za slovenski pouk torej: vaja v izražanju in kompoziciji. Za to vajo v višji gimnaziji silovito pogrešamo stilističnega priročnika. Opažamo dan za dnem, kako se naš pristni kmečki izraz izgublja, kako so prevladale časopisne stavčne zveze. Besedni zaklad v nalogah je reven, v svobodnem govoru še revnejši. Učenec bi si moral razvijati besedišče predvsem ob čitanju, navajati ga je treba, da postane pozoren ob novih

besedah in ob neznanih besednih zvezah. Predavatelj lahko to sistematično izvaja z učenci, uvede posebne zveze in jih od časa do časa pregleduje. Vendar čitanje različnih knjig ne nudi neke niti, tako da se učenec lahko sredi nepreglednih in neurejenih stilizmov in stilizacijskih možnosti zgubi.

Metodično pripravljeni stilistični priročnik bi temeljil na izraznih finсах pogovornega jezika in na avtorjih, ki so živi jezik najbolj upoštevali. Razumljivo je, da bi tak stilistični priročnik predvsem služil praktičnemu namenu.

Drugo je seveda študij pesniškega stila, ki zahteva literarnozgodovinsko izhodišče, kot je to pokazala študija prof. Antona Ocvirka (NS 1951). Z vidiki te študije bi moral biti na gotovem vsak predavatelj, brez teh pogledov je sodobni literarni pouk brezuspešen.

Marsikatera knjiga nam je v zadnjih letih olajšala šolski postopek, prepotrebne čitanke so izpolnile vrzel, ki je zljala še izza predvojnih časov, manjka nam in to zelo občutno pregled slovenske književnosti, izpopolnjen z vsemi najnovejšimi ugotovitvami. Učbenik, ki bi ne bil le zbirka podatkov, temveč mnogo bolj uvod v slovensko književnost, pisan z najbolj evropskim razgledom in hrkati z najglobljim občutkom narodnega. Učbenik bi naj pokazal, da smo evropsko ljudstvo, ki je s tisočermi zgodovinskimi vezmi navezano na isto mater-rednico.

O zrelosti in demokraciji v šolstvu

Ne nameravam razpravljati o tem, v koliko so izvajanja tov. S. T. v 15. in 16. štev. PD objektivna in načelna ali csebna, hotel pa bi se nekoliko porazgovoriti s piscem članka »Šolstvo in novi sistem« o tistih stvareh, ki bi v resnici načelno prej ali slej morale priti v široko diskusijo, ker so nekatere bile že tu in tam v ožjih krogih prosvetnih delavcev obravnavane. Zaradi reda bomo skušali iti od misli do misli, kakor so nanizane v omenjenem članku.

Zdi se mi, da je pisec nekoliko zgrešil že v tretjem odstavku, ko pravi, da je princip, »da mora imeti sleherni član družbe svoje delež pri upravljanju družbene lastnine (proizvajalna sredstva) vezan na najširše zaupanje v sposobnosti in lastnosti ljudskih množic, kar je tudi pogoj pri graditvi socialističnega-komunističnega družbenega reda.« Seveda je princip vezan na sposobnosti in lastnosti ljudskih množic, toda istočasno iz njih tudi izhaja. Zelo preprosta je resnica, da ob določenih pogojih v nekem trenutku ljudstvo samo prevzame oblast v svoje roke, kakor se je to zgodilo pri nas v času narodnoosvobodilne borbe. Od takrat dalje pa je vse, tudi (ali še boljše; predvsem) postopno prehajanje upravljanja družbene lastnine v roke ljudskih množic, samo nujna in neizogibna posledica prevzema oblasti po delovnem ljudstvu, ki ne more biti prav nič vezana na zaupanje tega ali onega foruma ali človeka. Kratko: vse to je stvar moči ljudstva in vere v človeka.

Malo dalje bi se hotel pomuditi pri naslednjem odstavku. Pisec trdi, da smo prosvetni delavci v Sloveniji še silno daleč od upravljanja svojih »podjetij« (s tem misli šole) — in to dejstvo, da nas nujno postavlja pred vprašanje: ali smo nesposobni, ali pa zaradi svoje ideološke zaostalosti nismo še vredni tistega zaupanja, da bi lahko vsak prosvetni delavec sodeloval pri upravi svojih podjetij. — Svojo sposobnost in ideološko zrelost smo prosvetni delavci že pokazali v času narodnoosvobodilne borbe in jo kažemo da z dnem po osvoboditvi, ko se tudi mi — in mislim ne na zadnjem mestu — v šoli in izven šole borimo za napredek in rast naših narodov in vsega naprednega človeštva na svetu. Teh naših uspehov ne more nikdo zanikati ali izbrisati. Sami pa se tudi prav dobro zavedamo, da bi marsikaj in marsikje lahko bilo boljše, da nismo vsi popolni, da še delamo napake, kakor pač vsak, ki dela. Važno pa je, da se dvigamo in rastemo, čeprav se morda komu zdi,

da zaostajamo za hitrim tempom našega gospodarskega in političnega življenja. Gradimo in ustvarjamo pač socialističnega človeka. Tisti, ki so pričakovali, da bomo vzgojili novega človeka vzporedno s tovarnami in cestami, so pač morali nazadnje spoznati, da človek ni stroj ali fabrika, da se mišljenje in čustvovanje ljudi ne ustvarja v eni petletki. In kdor bo primerjal naše šole s podjetji ter jim skušal po istem merilu krojiti dejanja in nehanja, bo moral prej ali slej spoznati resnico: da tovarne in ceste, podjetja in elektrarne še niso socializem, ker je socializem v ljudeh. Graditi pa ga bomo morali še dolgo, dolgo in prav vzgojitelji in učitelji, poklicni in nepoklicni, ga bomo zgradili. Tovarne in vse drugo pa so samo temelj, na katerem bo stal socializem toliko trdnje, kolikor bolj čvrsto bo zgrajen.

Prepričan sem, da je tudi že doslej skoraj vsak dober vzgojitelj v večji ali manjši meri prav v tem smislu, t. j. pri zdravem gledanju na našo šolsko-vzgojno problematiko in njenem reševanju aktivno sodeloval. Dejstvo, da prosvetni delavci za svoje delo še niso dobili dovolj priznanja in da za njihovo delo tudi marsikje in marsikdaj ni dovolj razumevanja, je težko. Opravičuje ga le gigantska borba za zgraditev našega gospodarstva, ki terja od ljudi toliko energije, da je večkrat ne ostaja dovolj za popolno razumevanje vzgojno-pedagoške problematike, ki bo postajala ljudem toliko važnejša in bližja, kolikor naprednejše in močnejše bo naše gospodarstvo.

Vzporedno s tem pa že raste in bo v bodoče še bolj rastle zanimanje in pomoč vseh naših ljudi pri upravljanju in rasti naših šol in ostalih vzgojnih ustanov. To se že ponekod jasno in odločno odraža v ustanavljanju šolskih svetov. Konkretno delo in perspektive nadaljnje razvoja šolskih svetov je nakazal tov. Sbrizaj v članku »Kaj in kako delajo naši šolski svetovi«. Mislim, da je s tem člankom zadel tisto, kar je hotel povedati tov. T. S., ko je govoril o upravljanju naših šol in o volitvah šolskih upraviteljev, direktorjev, inšpektorjev ter okrajnih svetov za prosveto in kulturo. Dober in resničen šolnik in pedagog bi se pač težko odločil za takšne splošne volitve na vrat in nos z volilno dobo dveh ali treh let.

Kdor je spremljal razvoj našega šolstva po osvoboditvi, mora priznati, da smo v primerjavi s predaprilske Jugoslavije tako vsebinsko, kakor oblikovno (v samem sistemu našega šolstva) prehodili do danes

dokaj težko, toda bogato in plodno pot naprej, čeprav pri tem ne zanihamo, da bomo morali še marsikaj popraviti, izpopolniti ali pa morda celo izpremeniti. Priznati pa bo tudi moral, da nam morda nobena stvar, ki smo jo po osvoboditvi preizkusili in prakticirali, ni storila toliko škode, kakor pogosto menjavanje nižjega vodstvenega kadra, predvsem upraviteljev, direktorjev in inšpektorjev, da ne govorimo o številnih premestitvah prosvetnih delavcev sploh. Vsak povprečen pedagoški delavec ve, da je njegovo delo plodno in bogato le takrat, če je sam postal živ člen skupnosti, v kateri vrši svoje pedagoško poslanstvo. Kolikor globlje je prodrl v kulturno, socialno, gospodarsko in politično problematiko svoje vasi ali mesta, kolikor večje zaupanje ljudstva si je pridobil, toliko lažje in kvalitetno vrednejše bo njegovo delo. Toda za temeljito spoznavanje problematike in ljudi, za študij svojega okolja in predvsem za študij življenja v svojem šolskem okolju, za vključitev vanj, mora imeti človek mnogo časa. To velja za učitelja in profesorja in velja dvakrat za upravitelja in direktorja, ki mora biti na šoli ne uradna mašina, temveč predvsem pedagoška osebnost, ki pa raste, se razvija in napreduje skupno s svo-

jim pedagoškim kolektivom, v njem in ob njem.

Marsikje na deželi se danes z ljubeznijo in hvaležnostjo spominjajo tega ali onega upravitelja, ki je kraju posvetil vse svoje življenje, mnogi izmed nas se spominjamo s toplimi čustvi upravitelja ali direktorja-pedagoga in človeka, ki je s svojo šolo v dolgoletnem delu zrasel v eno telo in ni ga skoraj med nami človeka, ki bi v mislih večkrat ne obstal ob dobrem razredniku, ki ga je spremljal skozi vso višjo gimnazijo ali učiteljske, ga spoznal in razumel in mu je prav zato poleg šolskega znanja dajal tudi bogate splošno-kulturne, socialne in politične osnove za življenje. Kakšen odnos pa imajo ljudje do dela na mestih, kjer so samo mimogrede in kakšen odnos imajo do njihovega prizadevanja, naporov, nasvetov in če hočete odločitev njim »podrejeni«? Vem, da bo marsikdo rekel, da je to stvar vzgoje, zavednosti, zgrajenosti etc. Seveda je, toda dosedanja praksa nam v tem pogledu ni dala najboljših rezultatov. Morda bi poizkus volitev v velikih kolektivih prinesel pozitiven odgovor na problematiko, ki se s tem odpira pred nami.

V čem in kako je toraj z demokracijo v našem šolstvu? Republiški in okrajni sveti za prosveto in kulturo so izvoljeni, čeprav ima dosednji način izvolitev svoje tehtne pomanjkljivosti, toda bistvo sociali-

stične demokracije še ni v tem, da so izvoljeni. Kako jo pojmujemo ali je ne pojmujemo, bodo pokazali s svojim delom. Tam, kjer so ustanovili oziroma izvolili šolske svete, v katerih so poleg staršev zastopani tudi prosvetni delavci, so šli že korak naprej. Naši šolski sveti so za enkrat samo posvetovalno telo, tov. Sbrizaj pa v svojem članku nakazuje, da so s svojim dosedanjim delom ne samo opravičili svoj obsto, temveč so šli tudi dalje: razvijajo se v svete, ki bodo toliko prej postali pravno-zakonodajno telo na območju svojega šolskega okoliša, kolikor boljše bo njihovo delo. To je stvar dela in razvoja, nujna in razumljiva sama po sebi.

Tu pa trčimo ob vprašanje našega sodelovanja v upravljanju svoje šole. Če bi se grobo izrazil, smo prosvetni delavci upravni aparat šolskih svetov, kakor so delavci v tovarni pač delavci. Toda najboljše delavce izvolijo njihovi delovni tovariši v delavski svet, ki praktično upravlja tovarno. Tako bodo tudi svoje najboljše učitelje in profesorje starši in učiteljski zbori izvolili v šolske svete, ali v okrajni in če hočete nazadnje v republiški svet za prosveto in kulturo. Kolikor boljše ljudi bodo izvolili, toliko vrednejše in bogatejše bo njihovo sodelovanje v tem ali onem svetu, toliko čvrstejša in toliko bolj socialistična bo postajala vsebina demokracije v našem šolstvu.

V. C.

NATEČAJI IN SPREJEMNI IZPITI za vpis na visoke šole

Z vprašanjem natečajev in sprejemnih izpitov za univerzo in ostale visoke šole se je bavilo tudi zadnje zasedanje Sveta za znanost in kulturo vlade FLRJ (8. XI. 51). Sprejemni izpiti kot pogoj za vpis na fakultete niso nikakršno načelo, pač pa zaenkrat še potrebno sredstvo tam, kjer je dotok kandidatov večji od števila slušateljev, ki jih fakulteta more sprejeti. Na podlagi takega splošnega stališča bo vsaka republika ravnala v skladu s svojimi razmerami in pogoji.

Preden bi ugotavljali, kakšno je v tej stvari stanje pri nas, bi — zaradi primerjave — navedli še letošnje izkušnje zagrebških in beografskih visokih šol v kolikor so bile te objavljene v obeh glasilih društva univerzitetnih profesorjev (»Univerzitetni vesnik« in »Sveučiliški list«).

Na ekonomski fakulteti v Zagrebu so za sprejemne izpite — seveda pa ne bi dosegli povsem svojega namena, če bi jih jemali izključno kot stvar fakultete. Rezultate je treba gledati kompleksno, v sklopu celotne šolske problematike. Zato bomo njihovo pravo vrednost mogli ugotoviti in oceniti šele po letih. Drži, da so nas opozorili na nekatere slabosti našega srednješolskega sistema poučevanja in ocenjevanja ter dali dokaj neugodno sliko o generaciji, ki vstopa letos na visoke šole. (Primitiven način pismenega izražanja, neupoštevanje pravopisnih pravil, neačitanost, frazerstvo, nezainteresiranost za sodobno družbeno dogajanje, pomanjkanje čuta odgovornosti, pripravljenost na vse kompromise, samo da ostane na šoli.)

Na prirodoslovno-matematični fakulteti v Zagrebu so ugotavljali rezultate po posameznih oddelkih. Na oddelku za matematiko in fiziko so izpraševali samo matematiko. Znanje ni zadovoljilo. Od 76 sprejetih kandidatov bi odgovarjala zares strogim fakultetnim zahtevam le polovica. Oddelek pa ne daje toliko krivde maturantom kot slabi kvalitete

srednješolskih učiteljev. Dokler ne bo srednja šola storila koraka naprej, je izpit potreben. Do istih zaključkov so prišli na oddelku za kemijo, kjer so od 31 prijaviteljev sprejeli po izpitu le 13, čeprav bi jim kapaciteta prostorov dopuščala število 25. Na biologiji so od 70 prijaviteljev sprejeli 54. Ugotovili so pomanjkljivosti srednješolskega pouka glede praktičnega dela; tako so botanične in zoološke ekskurzije prava redkost, kar je povsem nerazumljivo. Tudi na ostalih oddelkih znanje maturantov ni zadovoljilo.

Na slavističnem oddelku filozofske fakultete v Zagrebu so morali opravljati sprejemni izpit samo maturanti z dobrim in zadostnim uspehom pri maturi — torej tista »sredina«, ki predstavlja večji del vsakega razreda. Med njimi jih skoraj ni, ki bi ne delali v pismenih izdelkih grobih slovničnih in pravopisnih napak. Mnogo boljše tudi ni bilo z vsebino sestavkov. Za osmi razred to še ne bi bila taka nesreča, ker bi jih s ponavljanjem razreda mogli prisiliti, da se v snov poglobijo; toda pripustiti takega dijak k maturi in mu nato dati še zrelostno spričevalo, je resen problem. Jasno je, da na naših gimnazijah ni profesorja, ki bi menil, da so taki abiturienti za študij zares zreli. Vendar vlada na šolah nekaj oportunitizem: ko je že prišel do osme... in tako dalje. Vzroki za polupismenost nekaterih abiturientov so torej stari greehi. Sprejemni izpiti so ta problem prikazali v vsej ostrini.

Na univerzi v Beogradu je predvsem sekcija združenja univerzitetnih profesorjev prirodoslovno-matematične fakultete temeljito diskutirala o problemu. Ugotovila je, da je bila storjena velika organizacijska napaka, ker niso niti gimnazije niti dijaki bili pravočasno obveščeni, na kakšen način in kdaj se bodo sprejemni izpiti onravnili. Izpiti bi se morali tipizirati (n. pr. za medicino, veterino, agronomijo, gozdarstvo in biologijo iz biologije, fizike in kemije), določiti bi se jim moral obseg (program), ki bi ga gimnazija morala poznati najkasneje že meseca decembra. Diskutirali so tudi o uspehih, ki so jih kandidati na izpitu pokazali. Tudi tukaj je splošno mnenje, da elementarno znanje ne zadovoljuje in da manjka širše kulture oziroma razgledanosti. Profesorji filozofske in prirodoslovno-matematične fakultete, torej obeh ustanov, ki sta prvenstveno odgovorni za srednješolski učiteljski kader, se zavedajo svoje odgovornosti in bodo s teh vidikov ponovno ocenili svoje učne načrte in programe, kakor tudi metodo svojega dela. Od načina, po katerem pridobi študent svoje znanje na univerzi ali višji pedagoški šoli je odvisno, kakšen bo kot učitelj.

Na tehnični visoki šoli v Beogradu izniti niso novost, ker so jih tam uvedli že leta 1949. Opravljajo se iz matematike, na arhitekturi pa tudi iz risanja. V primerjavi z rezultati prejšnjih let je sicer napredek viden, vendar pa ugotavlja rektor Kašanin, da je večina kandidatov še vedno nepismena in nemarna. Pod vsako kritiko je zunanja oblika njihovih pismenih izdelkov, rokopis ter ustno izražanje pri izpitu.

Na fakulteti za veterino v Beogradu so ugotovili, da so bili ustni odgovori kandidatov boljše od pismenih. Splošen uspeh kandidatov pri izpiti je bil slabši kot njihov uspeh na srednjih šolah, vendar so odlični in prav dobri dijaki bili tudi na teh

izpiti vsaj dobri, kar kaže, da bi prišli do skoraj istih rezultatov glede sprejema tudi tedaj, če bi upoštevali samo maturitetna spričevala. Zato so na fakulteti mnenja, da sprejemni izpiti ne morejo v večji meri vplivati na izboljšanje kvalitete študija. To se bo dalo doseči predvsem z dvigom nivoja naših srednjih šol, pri katerih moramo breznožno doseči, da bodo močno zaostriale svoj kriterij, ko bodo dajale kandidatov pravico do višjega študija.

Ukrepi ljubljanskih visokih šol se razlikujejo od ukrepov, ki so jih uvedli v Zagrebu in Beogradu. Natečaj so sprejele vse fakultete z zadovoljstvom, saj jim daje možnost, da sprejmejo samo toliko študentov, za kolikor imajo tudi prostor v svojih seminarjih in laboratorijih, vendar natečaji niso hotele vezati s kakim posebnim sprejemnim izpitom z izjemo fakultete za arhitekturo (kjer so kandidati morali napraviti eno risbo v sobi, en akvarel na prostem, pri ustnem izpitu pa dokazati sposobnost likovnega predstavljanja in določeno stopnjo tehnične inteligence) fakultete za kemijo (izpit iz enega od svet. jezikov) ter germanistike in umetnostne zgodovine na filozofski fakulteti. (Katedra za umetnostno zgodovino je zahtevala pismeni izpit iz latinskega jezika, Katedra za germanistiko pa ustni izpit iz nemškega ali angleškega jezika.) Ostali oddelki ali fakultete sprejemnih izpitov niso uvedle, ker so ali zavzele principielno odklonilno stališče do teh, ali pa (te so v večini) jih niso uvedle zato, ker število prijav za vpis v prvi letnik te potrebe ni narekovalo. S tem pa so nekatere seveda prišle v dokaj kočljiv položaj, ko so se v večjem številu pričeli oglašati tisti kandidati, ki so bili v Zagrebu ali Beogradu odklonjeni. Prirodoslovno-matematična fakulteta, medicinska visoka šola, agronomska in gozdarska fakulteta niso uvedle sprejemnih izpitov, ker si obetajo boljše rezultate od strogih pogojev za vpis v višje semestre. Med letom se bo laže presodila sposobnost poideincev za izbrani študij, kot pa bi bilo to mogoče pri samem sprejemnem izpitu. Kljub temu pa so fakultete v Ljubljani letos odklonile 254 kandidatov za vpis v prvi letnik. (Priramat, f. 55, filozofska 13, medicinska visoka šola 121, fakulteta za arhitekturo 12, fakul. za kemijo pa 12.)

Tam, kjer ni bilo izpitov, prijavljenih kandidatov pa več, kakor so jih fakultete po svoji kapaciteti mogle sprejeti, so odločale komisije za sprejem na podlagi učnega uspeha zadnjih let iz predmetov, ki so za izbrano stroko še posebno važni, na podlagi ustnega razgovora s kandidatom, v katerem je ta pojasnil, zakaj se je odločil za določeno študijsko panogo, ter na podlagi mnenj, ki so jih dali razredni učiteljski zbori na anketnih listih ob priliki polimenske ankete za maturante. Na kemiji in medicini so poleg tega zahtevali še zdravniški pregled. Ta metoda dela je letos v glavnem zadovoljila in verjetno ni pričakovati bistvenjših sprememb za študijsko leto 1952/53. Vsekakor pa more naša javnost od vseh visokih šol zahtevati, da te še v tem koledarskem letu objavijo svoje natečaje in navedejo pogoje za vpis v prihodnjem letu, da ne bo nepotrebnega beganja s fakultete na fakulteto, iz kraja v kraj še v dneh ko bi vpisi praviloma morali biti že davno zaključeni.

Mrs

Nekateri KLO dobro skrbje za šole

Zadnje čase mnogo čitam v časopisih, kako slabo skrbijo nekateri KLO za potrebe šol in prosvetne delavce. Učilnice so neprebrljene, okna nezasteklena in tudi drv ne priskrbe ne za šolo ne za učitelstvo. Zgodilo se je v postojnskem okraju, da je KLO v Bukovju, Zagorju in v Hrenovcih enostavno odstavil učitelja, češ, da ni hrane ne stanovanja. Ko je pritisnil mraz, so morali kar za 5 dni zapreti šolo v Košani, ker ni bilo drv. To so slabi KLO, ker se premalo brigajo za šolo in prosveto.

Imamo pa tudi dobre KLO. Pohvaliti je KLO Postojna-okolica in njegovega agilnega tajnika tovariša Stefančiča Franca. Tu so v enem mesecu obnovili osnovno šolo v Hraščah. Znali so najti sredstva, delavce in material, da so vstavili

v eni učilnici nov parket, popravili peč za centralno kurjavo, zasteklenili okna, popravili streho in je šola ter učitelstvo preskrbljeno sedaj z drvmi. Seveda ni šlo vse gladko, toda delo je izvršeno. Starši, otroci ter učiteljsvo je zadovoljno, ker vedo, da se bodo njihovi otroci na toplem pridno učili. Pohvaliti moramo še KLO Rakek, Gor. Otave, Cerknica, Nova vas, Senožeče, Cajnarje, Grahovo, Laze in Stari trg, kjer so pripravili vsa drva za šolo in je tudi odnos do prosvetnih delavcev pravičen.

Nujno je pristopiti k adaptaciji osnovne šole Begunje in Rakek, kjer se pouk vrši še vedno v prenapolnjenih učilnicah v privatnih zgradbah.

Stane Novljan

To bi bil nekaj literarni priročnik, ki bi ohranil svojo vrednost prav tako po maturi. Z grenkobo včasih pomislimo: Kje je pri nas slovenski Bedier-Hasard, kje Lansons?

Knjige, ki bi jo dal študent kot zanesljivega in temeljitvega vodiča po lozah in stranpoteh slovenske književne preteklosti od začetkov do zadnje vojne, nimamo. Zdi se mi, da bi moralo biti težišče pri pisanju take literarne zgodovine predvsem na upoštevanju problemov in stilnih značilnosti določenega avtorja. Vsaka doba je imela svoje specifične književne probleme in jih po svoje reševala, to bi takale literarna zgodovina morala sistematično označiti.

Literarna zgodovina, kot si jo želimo, naj bi obravnavala troje: probleme, stil in oblikovanje naroda oz. narodne zavesti. Prikazati bi morala narodno idejo v preteklosti in sedanjosti, kakor so jo najbolj dognano izrazili naši najpomembnejši kulturni tvorci. Ne smela bi se ustaviti ob naštevanju, združila naj bi akademsko natančnost z aktualno noto našega časa. Priznala naj bi preteklosti vse njene vrednote, a bi hkrati govorila misli in občutju modernega človeka. Bila naj bi zvesta podatkom in dejstvom, kakor se v teh kažejo časovne manifestacije narodne misli, duh ljudstva, ki si skozi stoletja išče svojo življenjsko obliko na teh izpostavljenih tleh evropskega kontinenta. Rabimo literarno zgodovino, vendar ne tako, da bi učencu

mehanizirala neko znanje, temveč tako, ki bi ga uvajala v to, kar je slovenski človek v teku stoletij mislil, občutil govoril in delal. Ubog priročnik vsega tega izčrpati ne more, kakor nobena knjiga ni zmožna izraziti vsega, kar je bila duševna vsebina rodov. (Zamisel je gotovo lepa, a izvedba težka — sicer pa v tem tako kot v mnogo drugem lahko služi kot vodilo Schillerjevo geslo: »Im engen Kreis verengert sich der Sinn, es wächst der Mensch mit seinen größten Zwecken.«)

Naloga šolskega izobraževanja je, da prenaša znanstvene izsledke, jih stori dojemljive starostni in razumski stopnji učencev in na ta način popularizira rezultate dolgotrajnega dela po institutih, laboratorijih in znanstvenih zavodih (akademijah). Šola mora držati korak s tem raziskovanjem ob upoštevanju zgodovinskega razvoja raznih znanstvenih disciplin in panog, sicer bi ostala pri pogrevanju preživelih in znanstveno premaganih vidikov in tolačenju jalova, ne bi izpolnila svoje bitne funkcije: usmerjati v življenje v skladu s časom.

Pedagoška praksa vedno nekoliko caplja za akademskimi ugotovitvami in se tako varuje pred nekaterimi novotarijami, ki bi zamotale šolski postopek in bi ne bile od haska. Vendar vztrajanje pri starih mnenjih, ko je že vse drugo šlo naprej, je znak negibnega intelekta, vodi v miselno stagnacijo. Naše učenje métrike in poetike se od Janežičevih

Stefan Barbarič

Večni tečajniki

Odgovor mladim tovarišem iz soboškega okraja

Prav je in res sem vesel, da si se oglasil. Tale stvar me je že dolgo pekla. Nisem si bil na čistem, na kateri strani sem. Na obeh sem bil. Res ni nekaj v redu s to rečjo. Če bi bil tu — liter vina bi prinesel na mizo in kruha; pa bi se pogovorila. Takole bi ti povedal:

»Prijatelj moj mladi, ti začenjaš, jaz končujem. Ljudi in življenje poznam, lahko mi zaupaš. Čestitam ti, da si protestiral. Tisti, ki protestirajo, so seme, vrženo v bodočnost.

Razumem te. Opeko za opeko si moral sezidati svoje znanje, ker si ga bil imel premalo za naš poklic, ki toliko terja, da ni nikoli zadosti. Skoraj gotovo si moral delati v težkih okoliščinah. Morda si delal lačen, morda te je zeblo, morda je bilo velikokrat že pozna noč, ko si utrnil luč in se vlegel k počitku. Nihče te ni veliko izpraševal, ali moreš, ali zmoraš. Zahtevali so, vsak od svojega konca so hodili in zahtevali in ti — si delal. Razumem te, da ti je zdaj grenko, ko hočejo za nazivom »tečajnik« ustvariti nekako razliko med »pravim« učiteljem in vami, ki bi ne bili postali učitelji, če bi vam naša ljudska oblast ne bila omogočila študija in vam ustvarila če ne lahkih, pa vsaj znosne pogoje, da nadomestite, kar vam je bilo prej odrečeno. Res — to je, kar morda kakšno majhno dušo med starejšimi tovariši peče — nekolkilo so vam skušali delo olajšati, dajali so vam poguma s pohvalami, ki niso bile vedno čisto zaslužene, vam pa se niso zdale nič posebnega, mislili ste, da to vse mora tako biti, da je to bilo vedno tako, da niti ni kdovekaj, še manj, da bi bilo dovolj. — In bi res ne bilo dovolj, če bi v vas samih ne bilo dovolj trdne volje, dovolj zaupanja v lastne moči, sposobnosti, elana, dovolj veselja do našega lepega poklica, lepega da, lahkega ne. — Zato ti čestitam, moj mladi tovariš. Prijatelj sva, zato si bova odkrita.

Poznaš biološki zakon o povprečju? Seveda ga. Neštetokrat sem ga praktično in tudi teoretično preizkušal v šoli. Določeno odstotek je bil vedno minus. Tudi dialektiko poznaš, zakon o nasprotijih. Brez pletja ni zime, brez noči ne dneva, brez minusa ne plusa. Tudi med vami, ki vas je veter zvejal nekoli v tečaj, ni bilo samo kleno zrno. Tudi med vami je bilo minus — variacij. Je res? No vidiš. Saj jih je veliko kar hitro odvadilo. Drugi so se nekako po zakonu o vztrajnosti za silo prilagodili in se nekako prebili skozi izpite. Pa so še vedno minus. Kateri poklic pa jih imajo! In ravno ti vam kvarijo ugled. Vem, gotovo ne namenoma, za tako pokvarjene jih nimam. Iz svoje praznote, lahkomišelnosti. Kdo pa bi tebi zameril, da je telček?

Drugi spet iz mladostne prešernosti, objestnosti, iz tistega blaženega občutka mlade moči, ki kipli, vre, hoče na vrat na nos preobraziti svet. Starejši tovariši so vas tiho ocenjevali. Oblast vam je hotela vaš napor olajšati, vsaj do neke mere. In lahko da je moral tak starejši tovariš, sam preobložen, potegniti tudi za koga od vas, vi pa ste morda mislili, da je to samo po sebi umevno, naravna vaša pravica in naravna dolžnost njegova, videli ste samo svoje težave, njegovih pa nič, ali pa ste ga primerjali ob svojem merilu, dali mu mladostno brezskrbno čutili, da ste vse bolj »zgrajeni« in moderni, on pa starokopiten filister, pikolovec in morda celo nekaj reakcionar, staro železo. Je tako?

Vse to, moj mladi tovariš, ni važno. Problem starih in mladih je bil in bo tudi še takrat, ko naju dveh obeh ne bo več med živimi. Ampak — tu so se začele napake. Od obeh strani. Ni vsak učitelj psiholog, pa makar ima brado dolgo in sivo kakor kralj Matjaž. Ali pa vas je postavil v isto vrsto s samim seboj, kar spet ni bilo prav. In če si zdaj storil devetnajstkrat prav, enkrat pa narobe — devetnajst prav se ti je štelo, da so sami od sebe razumljivi in da drugače sploh biti ne more in ne sme, ene polomije pa ti tak zagrenjen, zgaran tovariš, ki se nista znala drug drugemu približati, ki si ga morda celo sam oddal, tiste ene polomije, morda samo

Katera šola, ki razpolaga s kompletno knjižnico iz časa med obema vojnami, je pripravljena posoditi osnovni šoli na Barki (okraj Sežana) p. Vremski Britof, mladinski list »Zvonček« in to letnike 1921, 1922, 1923 in 1924, proti primerni odškodnini za dobo največ dveh tednov. Povrno stroške za poštnino in morebitno dopisovanje. Ker gre za prireditve »Novoletne Jelke«, vljudo prosimo skorajšnjega obvestila. Osnovna šola Barka, pošta Vremski Britof.

ene nepremišljene odurne besede, s katero si ga zadel na občutljivo mesto — te ti ni odpustil. In ker je čutil, da imaš pri oblasti neko zaslonbo, (če je prav bila bolj navidezna kakor resnična) dočim je on ni imel, vsaj mislil je, da ne, in ker se je seveda zavedal boljše kvalitete svojega dela, razumljivo, in zaradi tvoje majceno preburne mlade energije, ki se ni sproščala vedno v pozitivni smeri, jajce vedno več kot puta ve — pa si bil tečajnik! Ni te razumel, kakor ti njega nisi, da sta pač vsak v svojem merilu polnovredna, da je bil on morda begunec, šel skozi taborišče, skozi hoste, da je morda zgubil koga od svojih najdražjih, ki jih je imel, da mu je njegov poklic morda še edino, kar ga veže na življenje, poslednja uteha, delo, še več dela, da je morda bolan, da je preobremenjen, da čaka pomoči od tebe. — Nista se pač razumela. In si bil »tečajnik«, s tistim prizvokom, ki si zoper njega v svojem članku protestiral. Prav si imel, da si, žalostno bi bilo, če bi ne bil, kadar ga nisi zaslužil.

Ampak drugače »tečajnik« ni prav nič hudega. Res ne. Tudi jaz sem tečajnik. Ze 32 let. Pozabil sem že skoraj, skozi kakšne tečaje vse sem že šel. Najprej je bil podobno tvojemu učiteljski, potem pa so se vrstili vsi drugi od tečaja za vkuhanje češpelj in stročnega fižola do maskerskega in onega na VPS. Večen tečajnik sem, vedno se je treba še kaj naučiti, vedno je neke še nečesa premalo v glavi, tu zasije tema, tam zazija praznota. Vsek dan prinaša novih problemov, ki terjajo novih prijemov, nikdar noben človek še ni dovolj vedel, vsaka stvar se da napraviti še bolje, če znaš. Živel tečajniki! Samo mladi ljudje hodijo v tečaje, in kdor je mlad, njegov je svet! Imam prav?

Od tebe samega, prijatelj moj mladi, je odvisno, kakšno vsebino bo imela beseda tečajnik. Ali bo pomenila manjvrednost in lahkomišelnost, površnost, domišljavost, arogantno omalovaževanje in mukah in stiskah in dolgih iskanjih pridobljenih življenjskihkušenj, ali pa bo beseda tečajnik pomenila moč, svežino, vedrost, zdravje, vzgon, polet, pogum, mladost. Na vas mladih bo slonel svet, je rekel Jerman. Pijva! Kaj revmatizem, kaj dloptrije, kaj naduha! Jaz sem tudi mlad! Jaz sem tudi tečajnik! Nčem biti star! Daj mi roko, moj mladi prijatelj! Kar imava najboljšega, vse dajva tem našim najmlajšim, ki so most v deželo lepšega in boljšega človeka. Jaz in ti in koliko nas je še! Verjemi, cela vojska. Tudi tvoj stari tovariš je najbrž med njimi, tisti, ki te zmerja za tečajnika. V roke si sežeti! Drug drugemu pomagajta! In ko bo on omahnil, boš vzletel njegovo breme na pleča. Preveč lepa je tista dežela, da bi se smeli muditi na poti brez potrebe. Pij! Vino tovarišja pij! Hudica, kdo si pa upa naju dva zmerjati s tečajnikom?! Kaj ga pa briga, kaj sva midva?! Petrefakt zavrnjen. — Tečajnika sva

Kako je s šolami v kočevskem okraju

V okraju Kočevje je 25 osnovnih šol, 4 nižje gimnazije (Ribnica, Loški potok, Sodražica, Fara), ena višja gimnazija (Kočevje), ena šola učencev v gospodarstvu (Kočevje) ter dvoletna živinorejska šola v Kočevju.

Solstvo na Kočevskem se mora boriti z mnogimi težavami, zlasti ker marsikje še nimajo šolskega poslopja in je pouk zato raztresen po zasebnih hišah. Niso še obnovljena ali na novo zgrajena vsa šolska poslopja, ki so bila v vojni uničena in bo treba še mnogo dela in denarnih sredstev, da bodo vasi spet prišle do svojih šol. Skoro je že dograjeno novo šolsko poslopje v Papežih ob Kolpi, vendar pa delo zadnje čase stoji, ker ni denarnih sredstev. Novo šolsko poslopje so zgradili v Osilnici, pa še ni dokončno urejeno, šola so obnovili tudi v Bosljivi loki. V Ribnici so po vojni popravili in uredili vse šole, v gimnaziji bo potrebno urediti še spodnje prostore, v Koprivniku šola še ni obnovljena, ter se je sedaj zavzelo državno posvetstvo, da bo pomagalo pri obnovi šole. V Starem logu so bivše šolsko poslopje adaptirali v gospodarsko poslopje, otroci pa morajo hoditi v šolo v dve uri oddaljeni Polom. Skrajni čas je tudi, da zgradijo novo šolsko poslopje v Dolenji vasi, kjer je pouk še vedno raztresen po hišah. Na novo šolsko poslopje čaka Gora, kjer bi bilo treba sedanjo stavbo za eno nadstropje dvigniti. Šola bo treba nadalje zgraditi v Travi, kjer se to pereče vprašanje vleče že vsa povojna leta. Ljudje bi sami prispevali z gradbenim materialom. V Grčaricah bi bilo potrebno šolo modernizirati.

Eden največjih problemov je vprašanje šolskega poslopja v Kočevju. Bivše poslopje osnovne šole,

V svobodni Koroški je ena gimnazija na vsakih 6730 prebivalcev

Ze v tem dejstvu je vidna velika skrb okrajnih prosvetnih oblastnih forumov, predvsem okrajnega sveta za prosveto in kulturo, da se dvigne nivo izobrazbe na čim višjo stopnjo. Še v l. 1946/47 je v okraju Slovenj Gradec prišla 1 gimnazija na 22.480 prebivalcev! (Povprečje za Slovenijo je na eno gimnazijo 14.000 prebivalcev.) Iz znatnega dopovprečja se je danes Koroška stran meje znašla na nadpovprečju, kajti v okraju je danes 7 gimnazij (vse do l. 1947 so bile le tri).

V ljudih, ki sestavljajo okr. Svet za prosveto, imamo tudi jamstvo za nadaljnje uspehe. Tu bomo srečali izredno delavnega prof. dr. Sušnika Franca, njemu ob rami sodelavca izza mladih let Karla Doberška, uspešnega pedagoga Josipa Hergouta, fužinarja Ivartnika Ferda, vzgojitelja Jandla Franca in Dšuro Ivana, TD zastopa v svetu Debelak Bojan, povezuje z žensko organizacijo je ustvarjena po tov. Zelenikar Pavli, predsednik sveta pa je tov. Simončič Vojko. Ker pa stoji Svet tik pred reorganizacijo, še razmišlja o tem, da se Svet še primerno razširi.

Odkar je bil svet izvoljen, poteka delo v demokratičnih oblikah. Zdjaj ne odloča le poverjenik sam, temveč se vsak predmet predebatira na seji. Opaziti je, da je tudi v množičnih organizacijah precej zanimanja za vzgojne probleme, le škoda, da je med Svetom in njimi včasih še premalo povezave. Tako so n. pr. na občnem zboru Zveze vojaških vojni invalidov okraja ugotovili, da se nahajajo nekatere partizanske sirote v tako težkih okoliščinah, da so pri njih vzgojni uspehi relativno slabši od drugih otrok, kar kaže, da se malčki padlih borcev marsikje izkoriščajo za stalna dela in jim manjka časa za učenje. V Prevaljah je n. pr. od 20 sirot izdelalo lani razred le 10 otrok, dve od teh z odličnim, drugi pa s povprečnim uspehom, deset jih je pa zaostal. Svet bi bil že ukrepal, če bi bil o tem obveščen, saj mu je vzgoja teh otrok najbolj pri srcu.

Zaenkrat je imel okrajni svet mnogo skrbi z gradnjo ravske gimnazije, ki je pod neutrudnim vodstvom dr. Sušnika in prizadevnosti Gradisa dograjena tako daleč, da bodo v kratkem štiri učilnice že služile svojemu namenu. Pripravlja se tudi novogradnja osnovne šole v Koprivni — zanj je pokazalo dokaj razumevanja vodstvo meziških rudnikov. Seveda bo pa treba še mnogo požitovnih graditeljev in zbranih dovolj sredstev. Obnovljenih je bilo precej šol, za kar so po-

in ostaneva! Tečajnika, tovariša! Pijva, in če bi še kdo kaj hotel od naju ga zabijeva. Pošteno ga zabijeva. Ne z besedo. Nič besed. Uspeh mu pomoliva pod nos, krokodilju plesnivemu! Vrag naj ga vzame, če misli, da ima monopol na puško! Pijva, tovariš, moj! Zdrav in vse dobro!

Ernest Tiran

skrbeli krajevni šolski sveti. Posebno KLO Vuzenica se je letos pri obnovi svojih šol izkazal. To leto so tudi z drvmi šole pravočasno oskrbeli. Tudi vzgojitelji so svoj deputat že prejeli. V Turški vasi so se vaščani odločili, da bodo novozgrajeno stavbo, v kateri je bil doslej Rdeči kotiček, preuredili, da bo služila za dovolj prostorno enorazrednico in obenem za kulturno-prosvetno dvorano.

Okrajni svet za prosveto skuša poživiti delo krajevnih prosvetnih svetov, ki bodo polno zadihali šele kot oblastni, ne pa kot zgolj posvetovalni krajevni forum.

Do polne veljave prihaja že vzgojni učinek roditeljskih sestankov, ki so tudi v vasi in ne le v centrih vedno bolj obiskovani.

Kritike vredno pa je, da mnoga društva tako zanemarijo vzgojo podmladka. Naj bi bilo povsod tako idealno kot je v Mežici, kjer zavestno vzgajajo pionirje pri planinskem, telovadnem ter kulturno-prosvetnem društvu, pa tudi v Klubih tehnike!

Teren slovenjgraškega okraja je hribovit in ima od 40 ljudskih šol kar 21 šol v planinah. Čeprav zastopa okrajni svet stališče, da naj vzgojitelj službuje dolgo dobo na istem mestu (kajti le tako bo občutil moralno odgovornost pred vaščani za cele generacije), je pa vendarle primoran vsako leto nekaj vzgojiteljev izmenjati, da ne bi živeli le eni in isti dolga leta v višinskih krajih. Vendar se v glavnem vršijo le prejemstve po željah, tudi o tem odloča celotni svet. Letos je tudi zasedba znatno boljša, saj je v okraju 11 prosvetnih delavcev več kakor lani. Vendar manjka za izpopolnitev vseh mest še 16 profesorjev odnosno predmetnih učiteljev in 15 učiteljev.

Vendar pa je tu pribiti, da bodo še težave pri nameščanju prosvetnih delavcev v krajih, kjer imajo tako vražje malo razumevanja za njih osnovne potrebe kakor v St. Ilju p. T., kjer je KLO zastopal stališče, da župnik Bohanec (ki je dal zavetišče belogardističnemu zločincu Turku) bolj potrebuje sobe za svoje skladišče za poljske pridelke kakor pa učiteljska družina za stanovanje.

Ob »tečajnike« se je prva leta marsikdo spotal. Pokazalo se je pa, da so bili to večinoma vredni in sposobni ljudje. Štirje od teh so letos absolvirali na VSP s prav dobrim uspehom.

Ob koncu se to: na iniciativo svetov in prosvetnih delavcev, ponekod ob sodelovanju mladinske organizacije, drugod pa tudi brez nje, se spet pričenja vrsta ljudsko-izobraževalnih tečajev in kmetijskih šol. S poukom so pričeli na kmetijsko-gospodarski šoli v Vuzenici, kamor hodijo iz oddaljenega St. Primoža po ure daleč, in na kmetijsko-gospodarski šoli v Smartnem, kjer imajo že kar lepo tradicijo. V kratkem bodo pričele delovati v okraju še štiri šole. Kmetijsko-gospodarske šole, ki so ustajala oblika ljudsko-izobraževalnih tečajev, terjajo od prizadevnih vzgojiteljev mnogo naporov, a se trud izplača. Zaradi uspešnejšega vodstva tečajev in šol so opravili upravitelji osnovnih šol enomešne tečaje na kmetijski šoli v Marenbergu.

Pogosto očitajo našim pedagogom premalo revolucionarnosti, delavnosti in razumevanja. Toda to velja le za poudince, velika večina prosvetnih delavcev pa vlaga v šole, večerne tečaje in drugo prosvetno delo maksimum svojih naporov.

Fele Marija

Konference šolskih upraviteljev v grosupeljskem okraju

Da bi učiteljstvo grosupeljskega okraja izboljšalo šolsko delo v pogledu pouka, vzgoje in administracije, je sklical tov. Dobnikar Vinko, predsednik Sveta za prosveto in kulturo, meseca novembra konferenco šol. upraviteljev.

Zaradi terenskih prilik in uspešnejše diskusije v manjšem krogu, so se konference vršile po sektorjih, in sicer 6. nov. v Grosupljem, 7. nov. v Vel. Laščah in 8. nov. v Stični.

Na konferencah je upraviteljem najprej obrazložil tov. Lojze Terček, preds. odbora za izboljšanje dela, sklepe, sprejete na sestanku odbora dne 5. okt. v Grosupljem. Navzoči so sklepe podrobno prediskutirali in dopolnili z dodatnimi ugotovitvami in predlogi. Celotni elaborat, o izboljšanju šol. dela, bo sedaj razmnožen in poslan v razpravo vsem šolam v okraju. S tem bo dana možnost, da se bo vse učiteljstvo seznanilo s sprejetimi sklepi.

Šolski upravitelji so ponovno kritično premetrili tudi učni načrt in učne knjige za vse razrede osnovne šole.

Da bi izboljšali metodo pouka, so upravitelji napravili razpored za praktične učne nastope v mesecih novembru in decembru. Nastopi bodo v 1. in 2. razredu osnov. šole iz slovenščine in računstva.

HRVATSKA JE ZA ČASASNO CENTRALIZACIJO PROSVETNE PERSONALNE SLUŽBE

Odbor za prosveto ljudske republike Hrvatske je sklenil, da bo zahteval centralizacijo prosvetne personalne službe. Dokler ne bo dovolj prosvetnega kadra, naj vse premostitve izvrši izključno Svet za prosveto in kulturo NRH.

V zvezi s tem je bilo tudi sklenjeno, da ne sme biti premestitev med šolskim letom, da se izvrše premostitve po službeni potrebi samo s pisмено obrazložitvijo in da sme biti proslilec premeščen samo v tisti kraj, za katerega je zaprosil.

Pravico prošnje za premostitev imajo po treh letih službe v istem kraju samo tisti prosvetni delavci, ki že imajo strokovni izpit. Kjer je le mogoče, bodo mesta za prosvetne delavce razpisana. Kriterij za pridobitev mesta je v glavnem uspešno delo pri vzgojno-izobraževalnem in kulturno-prosvetnem udejstvovanju.

(Školske novine)

PRVI IZOBRAŽEVALNI TEČAJ V POSTOJNSKEM OKRAJU JE V HRAŠČAH

Na pobudo učiteljice Kos Marije in Čehovin Reziče je pričel z delom prvi večerni izobraževalni tečaj v Hraščah pri Postojni.

Otvoritev je bila 18. novembra. Razveseljeno je to, da so prišli tudi mladinci iz Gorice — prišlo jih je kar 10, pa tudi iz Hrenovic in iz Studenca jih je precej, le iz Hrašč, kjer imajo šolo pred nosom, so prišli le trije. Čudno je to, da jih ni nič iz ekonomije, kjer jih je precej, ki bi bili potrebni izobrazbe.

Tečaj bo trikatredenski. Tečajniki so izrazili željo, da bi se učili tudi zemljepisja in zgodovine. Sklenili so tudi, da se bodo začeli pripravljati za prireditve; nastudirali bodo igro in nastopili z njo na Dilcah.

-bil

Iz Ljutomera

Dne 10. nov. t. l. se je vršilo v Ljutomeru zborovanje učiteljev in profesorjev ljutomerskega okraja. Ljutomerski učitelji so doživeli spet pomemben dan, ko so bili odlikovani štirje odlični šolniki, in sicer ravnatelj niž. gimnazije in Ljutomeru tov. Baukart Jan, upravitelj osn. šole v Ljutomeru tov. Stopar Slavko in prof. nižje gimnazije in Ljutomeru tov. Zachrl Minka z redom dela III. stopnje, tov. Rošker Janko, upravitelj osn. šole na Cvenu pa z medajlo dela.

Tov. Baukart Jan deluje že 41. leto kot šolnik in je še vedno zelo aktiven. Na njem sloni večina kulturnega dela v Ljutomeru. Kot mentor mlajšega učiteljstva pomaga s svojimi izkušnjami in s svojim bogatim znanjem kjer koli more. Tov. Stopar Slavko deluje pri kulturno-prosv. društvu Janeza Kavčiča ter pri vseh ostalih množičnih organizacijah. Njegova strokovna pomoč ter njegovo udejstvovanje pri dramski skupini v Ljutomeru prinaša že desetletja vidne rezultate. Tudi tov. Minka Zacherlova se udejstvuje na kulturnem področju kot organizatorica glasbenega življenja v ljutomerskem okraju. Pri svojem delu se bori z mnogimi težavami in ovirami, ki jih pa uspešno premaguje ter dosega pri svojem delu lepe uspehe. Tov. Rošker Janko deluje v centru združnega gibanja v ljutomerskem okraju, na Cvenu pri Ljutomeru in je bilo njegovo delo med združniki že večkrat nagajeno.

Jamšek Svojmir

Zaradi primerjave v pogledu metode in učnega postopka, bo učiteljstvo pristostovalo tudi pouku v 4. r. osn. šole ter v 1. gimnazijskem razredu v Grosupljem in v Vel. Laščah. Navzoči so namreč ugotovili, da je ponekod v precejšnji meri kriv slabih uspehov v 1. gimn. razredu tudi način podajanja učne snovi, na katerega učenci niso navajeni in se zato težko vžive v šolsko delo.

Sektorskih nastopov se bodo udeležili vsi razredniki 1. in 2. razreda ter člani komisije za izboljšanje dela na šolah. Vsak učni nastop bodo kritično premetrili.

Na konferencah je tov. Dobnikar podal smernice glede ideološke poglobitve pouka, odprave misticizma in o splošnih principih vzgoje mladine. Obširno je razpravljal tudi o odnosih učiteljstva do šol. upraviteljev in obratno, ter grajal nekaj učnih oseb, ki z neurejenim zasebnim življenjem kratijo čas in ugled učiteljskemu stanu.

Vse konference so potekle v kar najlepši harmoniji in delovni vzajemnosti, zato bodo sklepi gotovo obrodili kar največ dobrih in koristnih sodb po naših vzgojnih domovih in učilnicah.

Piti.